

VILÁGSZEMLE

HÁBORU ÉS GYARMATI KÉRDÉS

A háború kezdete óta feltűnhetett a jó megfigyelőnek a hadviselés bizonyos sajátossága, amit röviden a polgári javakkal szemben tanúsított viszonylagos kiméletességnek nevezhetnénk. Míg a hadviselők eddig nem ismert kegyetlenséggel pusztítanak mindent, aminek közvetlen harcászati vagy haditechnikai a jelentősége, mint katonákat, hadigépeket, hadi-raktárakat, hadiutakat és — hajókat, addig szokatlan, szinte érthetetlen módon megkimélik mindazt, ami „békés“ polgári vagy „csak“ gazdasági célokat szolgál. Nem bombázzák a városok civil lakosságát, nem veszik célba a békés ipartelepeket, szinte érintetlenül hagyják egymás belső közlekedési eszközeit, vasutait, kikötőit, pályaudvarait, bár éppen a totálisnak nevezett háború korában alig téveszti valaki szem előtt, hogy ezeknek a látszólag békés, polgári és „belső“ jellegű tényezőknek igen fontos stratégiai és hadipolitikai szerepük van. Naivság volna azt hinni, hogy az „emberiesség“ elvont szempontjai szorítják ilyen félmunkára azokat a hadviselőket, akik blokáddal és bombákkal különben a legszörnyűbb emberpusztítást viszik véghez, ott, ahol azt szükségesnek tartják.

A német-olasz-francia fegyvernyugvás megkötésénél azután hasonló jelenséget figyelhattunk meg. A győző miután harc közben ugyyszólván érintetlenül hagyta észak Franciaország kiterjedt ipartelepeit, bányáit és a párisi vasúthálózatot, francia kézben hagyta a Földközi-tenger francia partvidékét, sőt — és ez a fegyvernyugvás legjellegzetesebb oldala — érintetlenül hagyta Franciaország egész gyarmati birodalmát, gyarmati hadseregét, gyarmati flottáját és szigorúan csak azt tartotta meg magának, ami az Angliával szemben tovább folyó (lényegében szárazföldi jellegű) háború szempontjából fontos. Megint csak naivság volna azt hinni, hogy a humanizmus vagy pacifizmus elvei készítetik a dinamikus ellenfeleket az ilyen engedékenységre. Ha ezzel, mint feltehető, sikerülne a győzőknek Angliát Franciaországtól kiszakítani és az utóbbi megmaradt erőit semlegesíteni, a siker korántsem volna kisebb, sőt jelentősen nagyobb volna, ha a legyőzött összes hozzáférhető területeit elfoglalnák és minden hozzáférhető erejét megsemmisítenék. Azt sem gondolhatjuk, hogy a legyőzött Franciaország, amely kénytelen volt afrikai és kisázsiai gyarmatainak és félgymatainak ezek megerősített határait „demilitarizálni“, képes lett volna vagy képes lenne, otthoni hadseregének veresége után, megvédeni ezeket a legyengített határokat, illetve, hogy a különben érintetlen erejű Olaszország és a még mindig hatalmas erejű Németország ne lettek volna képesek a háború kezdete előtt és óta, Líbiába annyi hadsereget és hadianyagot koncentrálni, amennyi az anyaországtól megfosztott Tunisz, Algír vagy Marokkó szárazföldi uton való meghódításához szükséges. Igaz, hogy ez elsősorban Olaszország és nem a vezetőszerepet játszó Németország érdeke lett volna és ez a szempont bizonyos szerepet játszik. Az is igaz, hogy a francia gyarmatbirodalom veszélyeztetése azzal a kockázattal járt volna, hogy a francia kormány nem kapitulál, a német hadsereg egész Franciaország megszállására kényszerül és a francia hadiflotta az angol Földközi-tengeri erőkkel egyesül. De Tunisz, Algír, Marokkó és ezek nyomán esetleg belső Afrika

meghódítása egyben az afrikai tengeri bázisok elvesztését, a Földközi-tengeri ut elzárását, Afrikának Olaszországgal való kapcsolatát jelenthették volna, ezek pedig olyan előnyök, amelyek még az Anglia ellen folyó háború szempontjából is igen nagy jelentőségűek és kétségtelenül elensúlyozzák az ezekkel járó hátrányokat.

Nem erre, nem az ellenfél gyarmatbirodalmának közvetlen elfoglalására irányul a háború. Ez nemcsak a fent mondottakból világlik ki, hanem abból is, hogy a legközelebbi lépést nem kelet felé, a keleti tenger-szorosok, Kisázsia, Szíria és Mossul felé irányítják, ami Olaszország hadbalépése óta nemcsak elképzelhető, de sok sikerrel kecsegtet, hanem az angol Szigetország ellen. Ha igaz az — aminthogy senkisé sem vonhatja kétségbe — hogy a háború célja a világ nyersanyag és tőkepiacainak újrafelosztása, a gyarmatvilág és befolyásszférák átcsoportosítása, akkor ez a hadipolitika épp oly különösnek tűnik, mint az otthoni, u. n. polgárgazdasági háttér viszonylagos megkimélése. De mindkettő a valóságos helyzet mély felismerésében gyökeredzik. Ez pedig a következő megfontolásokra készíti a hadviselőket:

Ugy az angol, mint a francia gyarmatbirodalmak úgy, ahogy ma állnak, olyan szoros, szerves gazdasági egységeket alkotnak tőkés-monopolisztikus szervezetükkel, hogy ennek megbontása alapjaiban renditené meg nemcsak az anyaországokban, hanem a szóbanforgó gyarmatokban is a fennálló gazdasági és közéleti rendet. Az anyaországaiktól minden átmenet és hosszas békés átrendező munka nélkül elszakított gyarmatok, protektorátusok, dominiumok mai tőkés berendezésük fenntartása mellett képtelenek lennének megmaradni, prédájává válnának az ezeken a területeken hamu alatt izzó népi-nemzeti mozgalmaknak. Ha ez utóbbiak nem tudnák éppen és minden esetben megakadályozni a szóbanforgó területek meghódítását, igen nagy mértékben megnehezítenék azt és még nagyobb mértékben lehetetlenné tennék a kihasználást, sőt a megszálló hadseregek ellátását is. Ez a legfőbb oka annak, hogy ezeknek a területeknek otthoni-nemzeti felső rétege az ott élő fehér uralkodó polgársággal karöltve minden erejével kitart, háborúban és fegyvernyugvás alatt egyaránt, az anyaország és annak kormányzata mellett és hogy ebben a törekvésükben, legalább is a háború tartamára, a békés rendeződés lehetőségének bekövetkezéséig, együtt haladnak velük és anyaországukkal maguk a hadviselő ellenfelek is.

Amint a gyarmatvilág és a „befolyásolt” országok nem állhatnak fenn mai társadalmi alapon anyaországaik nélkül, épp úgy összeroppan az anyaországok egész mai élete, berendezkedése, ha elveszítik tengerentúli területeiket. Ebből nemcsak az következik, hogy a háború tartamára fenn kell tartani a már legyőzött anyaország (Franciaország) gyarmati birodalmát, az azt fenntartó összes technikai kapcsolatokkal és gazdaságtársadalmi viszonylatokkal, hanem épp úgy a még le nem győzött államét (Angliát) is, ha majd ez ellenséges megszállás alá kerül. Ma a legyőzött Franciaország, amely akár, mint semleges fél, akár mint segítő fél igen hasznos lehet a hadviselők részére, úgy a blokád érvénytelenítésében, mint az angliai hadszíntér támogatásában, azonnal hasznavehetetlenné válik, amint gyarmati világával való kapcsolata és monopolisztikus egysége megbomlik; holnap a megszállott brit birodalom véres, halálos fertőző sebbé és elviselhetetlen baliasztá lesz, ha gyarmatai és dominiumai,

amelyekből él, már népi alapon önállósulnak, vagyis a győző és legyőzött kezéből egyaránt kisiklanak.

Ha lehetségesnek látszik is hadászatiilag a legyőzött Franciaország egyes hozzáférhetőbb gyarmatainak és mandátumterületeinek elfoglalása, úgy a távolabb eső legfontosabb Hátsóindiai gyarmatországok elfoglalására a német-oiasz tengeri haderő épp úgy képtelen, mint ahogy nem képes és nem lehet képes a mostani háború során elfoglalni az angol birodalom egyetlen tengerentuli részét sem: Kanadát, Délafrikát, Kelet-Afrikát, Indiát, Ausztráliát. Ezzel szemben mindezek a területek még Anglia teljes legyőzete esetén is, tehát ha teljesen védtelenül maradnának kifelé és befelé, kaphatnának más, közelebbálló és erősebb gazdákat: Japánt, Amerikát.

Ezek szerint — kérdezhajjuk joggal — milyen meggondolás érvényesülhet a brit szigetek meghódításában? Mi az értelme ennek a vállalkozásnak, ha Anglia gyarmatai nélküi véres roncs csupán!? Mi az egész háború célja, ha a gyarmatok mostani anyaországaik nélkül csak a forradalmak vagy kívülálló harmadik hatalmak martalékaivá válnának? A kérdésre maga Hitler kancellár nemleges feleletet ad: nem célja Anglia leigázása, nem célja az angoi világbirodalom szétrombolása! De a háború eredménye — hadviselők elgondolásai szerint — mégis csak a gyarmat és félgyarmatvilág új felosztása kell, hogy legyen és az európai kontinens országai, mint ilyenek, ha bizonyos mértékben számításba jöhetnek, a győzőket mégsem eieégithetik ki. Ami pedig Délamerikát illeti, amelyek nagyon is alkalmasak lennének, azok felé az USA mind nagyobb erővel és eréllyel zárja el az utat. Igen, ki kell elégiteni az eddig kirekesztett országok monopolizmusának gyarmati igényeit, de ez nem a háború folyamán, nem a közvetlen hódítás eszközeivel, hanem csak közvetett uton, egy megegyezésses-engedményes béke eredményeképpen és a békekötés utáni lassu átrendezéssel érhető el. Ennek az ideje azonnal elkövetkezik, amint sikerült Angliát is megszállni. Anglia és Franciaország a németek és oiaszok kezében gyarmatviláguk nélkül — semmit sem érnek. De a gyarmatok és dominiumok is pozdorjává lesznek Anglia kezében, ha iparosító bázisai, az anyaországi ipari apparátus és tőkeforrások az ellenség kezére jutnak. Ebben az állapotban a további hadakozás mindkét fél részére lehetetlenné, a megegyezésses-engedményes békekötés parancsoló szükségé válik, ha nem akarják mindketten biztos és gyors felbomlásnak kitenni magukat és mindazt, amit hatalmukban tartanak.

Hogy egy ilyen megegyezésses béke kompenzálhatja-e az érte hozott áldozatokat, hogy az hosszú időre kielégitheti-e a hadviselők vágyait és konzoidálhatja-e azok helyzetét s nem állítja-e majd így is óriási megrázkódtatások elé az elkövetkező békeévekben a volt hadviselőket, — ezek a kérdések és több hasonló kérdés: jogos kérdések, de már nem a mostani háború, hanem az eljövendő béke kérdései s ezért nem időszerű és valószínű ezekkel most ezekben az esemény és fordulatdus napokban részletesebben foglalkozni.)

(B. Z.)

A KÖZELKELET ÉS ÁLLAMAI

A Közelkelet két természeti adottsága miatt a nagyhatalmi versengések céltáblája. Két közelkeleti muzulmán állam, Irak és Irán földjén dusan bugyog az olaj. Ez az egyik, amiért versengenek érte, a másik pedig, hogy a közelkeleti államokon vezet az út India felé. Törökország, Szíria, Arábia, Irak, Irán és Afganisztánban uralkodnia kell az angol-francia befolyásnak, különben veszélybe kerüli a brit anyaország és India összeköttetése. Legalább itt eddig ez alatt a csillagzat alatt állt ez a földrész. Ez a két szempont: az olaj és India tette a Közeikeletet a versengő imperialista törekvések ütköző frontjává.

Az első világháború előtt Angliának állandó diplomáciai és politikai mesterkedéssel kellett védenie Törökországot, Perzsiát (a mai Iránt) és Afganisztánt a cári Oroszország terjeszkedési törekvései elől. Komoly veszélyt jelentettek Anglia számára a vilmosi Németország közelkeleti szándékai is, elsősorban a berlin-bagdadi vasútvonal terve. Olaszország már az első világháború előtt is, de különösen a két világháború között husz évben elég sok gondot okozott az angoloknak Arábiában. Ebből a nemzetközi játékból a japánok sem maradnak ki egészen, akik az utóbbi években mind nagyobb érdeklődést mutatnak a Közeikelet gazdasági és kulturélete iránt. Japán szintén szeretné „támogatni“ az izlámot. Az idén, tavasszal fontos kereskedelmi tárgyalások indultak meg Japán és Egyiptom között. Irakban, Iránban és Afganisztánban mind sűrűbben fordulnak meg japán gazdasági delegátusok és diplomaták. Szóval: a Közeikelet, a legkülönbözőbb imperializmusok „élettere“. Sorsának intézésébe, Törökországot kivéve, neki magának van a legkevesebb beleszólása.

A legerősebb az angol befolyás: ez az a *statusquo*, melynek megváltoztatására a riválisok törekszenek.

*

A közelkeleti államok közül e pillanatban Törökország áll az érdeklődés középpontjában. A szultánok egykori birodalma, mely a XX. század első évtizedeiben polgári forradalmon ment keresztül, ma kétségkívül nemcsak a Közeikeletnek, hanem Délkelet Európának is leghaladóbb szellemű és legfejlesztettebb országa. Kemal Atatürk modern és aránylag felvilágosult szellemű államot épített a feudális romok helyébe. Bár a világháborúban vereséget szenvedett s az 1920. évi sévresi békeben elvesztette Arábiát, Szíriát és a tulajdonképpen török terület néhány igen fontos részét, a maga erejéből hamarosan talpra állt s az elszakított teürletek egy részét visszaszerezte. A török nacionalisták Kemál vezetése alatt megszerezték Anatólia belsejét és innen indították el revizionista harcaikat. 1920 elején Kemál csapatai Ciliciában megverték a franciákat. Franciaország ekkor már belefáradt a háborúba és a kérdést úgy oldotta meg, hogy Szíria kivételével lemondott az elfoglalt török területekről. A francia vereség hatása alatt az olaszok is lemondtak igényeikről, csak a Dodekanézoszt tartották meg. Mindez még a sévresi békeszerződés aláírása előtt történt. E befejezett tények hatása alatt Törökországnak Sévresben már csak Kelet-Thráciáról és Szmírnáról kellett lemondania. A békeszerződés egyébként kimondta Törökország lefegyverzését és megszüntette gazdasági szuverénitását: ez volt tulajdonképpen Sévres legsúlyosabb eredménye. Ezt a békeszerződést

azonban csak a szultán megbizottai irták alá. Kemál seregei fellázdak a szultán és Sévres ellen. Küzdelmében Kemált a Szovjetunió is támogatta. Nagyon hosszú idő óta ez volt az első eset, hogy a két ellenség, a török és az orosz vállvetve harcolt. Kétfelől támadták meg Örményországot, melyet csakhamar el is foglaltak. Törökország visszakapta 1914 előtti örmény területeit, egy másik területtel együtt, melyet az oroszok még 1878-ban vettek el Törökországtól. Örményország másik része szovjet köztársaság lett és belépett a Szovjetunióba.

Kemál ezután teljes erejével a görögök ellen fordult és 1922 augusztusában visszafoglalta Anatóliát és Szmírnát. Később egészen rövid angol ellenállás után az antant által megszállott Isztambuli és a Boszporusz is török kézre került. 1923 július 24.-én megkötötték a lausannei békeszerződést, mely visszaadta Törökországnak a Sévresben elvett területeit, megszüntette a gazdasági gondnokságot, megadta a fegyverkezési egyenjogúságot. A nemzetközi csapatokat kivonták a Dardanellák-ból és megelégedtek azzal a török ígérettel, hogy e terület demilitarizált marad.

Ekkor megkezdődött a török köztársaság békés fejlődésének korszaka. Hamarosan helyreállt a hagyományos török-angol-francia barátság. Ezenkívül Kemál hatalmas és aktív szövetségre talált a szomszédos Szovjetunióban. Ez a szövetség nemcsak politikai, hanem gazdasági szempontból is rendkívül erősnek bizonyult. A török iparosodás valamivel későbbben indult meg, mint az orosz: nem csoda tehát, hogy orosz ipari szakemberek támogatták a török industrializmus kiépítését az ötéves tervek módszereivel. Egész sor török gyárat orosz szakemberek építettek fel és rendeztek be, orosz gépek és nyersanyagok segítségével. Ez a zavartalan barátság egészen 1939 őszéig tartott.

1938-ban Törökország számára komoly külpolitikai sikert jelelt a montreuxi konferencia, mely visszaadta Törökországnak azt a jogát, hogy a Dardanellák fölött fegyverekkel őrködhessen. Nem sokkal később Franciaország visszaadta Törökországnak az alexandrettei szandzsákot.

A már említett angol-francia, másrészt szovjet orientáción kívül Törökország — sajtósági fekvése miatt — tagja a Balkán-szövetségnek, amelyben — Bulgárián kívül — partnere minden délkelet-európai állam.

1957 júliusában létrejött egy nagyfontosságú ázsiai szövetség, az u. n. szaadabadi egyezmény, melynek értelmében Törökország, Irán, Irák és Afganisztán benemavatkozási, határsérthetlenségi, konzultációs és megnemtámadási paktumot kötött. Ez a fontos paktum egységes külpolitikai tényezővé kovácsolta a Közel-Kelet négy államát. Ha formailag nem is, de lényegében bekapcsolódott a szaadabadi rendszerbe Egyiptom is, a török-egyiptom barátsági szerződés révén. Az egész szaadabadi rendszer angol-francia orientációt jelent, különösen a múlt nyár óta, amikor Törökország Angliával és Franciaországgal megnemtámadási, majd katonai szerződést kötött. Ez az orientáció nem jelentett Törökország számára különösebb bonyodalmat mindaddig, amíg Anglia, Franciaország és a Szovjet-Unió viszonya kifogástalan volt. Amikor 1939 nyarán megkezdődtek az angol-francia-szovjet-orosz szövetségi tárgyalások, úgy látszott, hogy a szaadabadi államok, Egyiptom, Szovjet-

Unió, Lengyelország, Anglia és Franciaország félelmesen erős egységfrontja épül majd ki minden agressziós törekvéssel szemben. Az angol-francia-orosz tárgyalások azonban háromnapos huzavona után meghiúsultak, aminek váratlan eredménye az orosz-német megnehtámadási egyezmény lett. Törökország, mely már úgy érezte, hogy végre belekerült egy egészen hatalmas arányú és minden irányban megnyugtató biztonsági rendszerbe, ehelyett egyik napról két malomközé jutott. Helyzete ma, mikor már a francia-angol szövetség is felbomlott, bizonytalanabb és válságosabb, mint valaha. Ugyanez áll a másik három szaadabadi államra is. Ebben a helyzetben, amit csak súlyosított Franciaország kapitulációja, illetve a volt Weygand-hadsereg bomlása, Törökország lázasan építi erődövezeteit. A már régebben kiépített erzerumi erődövön kívül a koratavasz óta épül a nyugati védőöv, angol-francia felügyelet alatt. Ez az új védőöv a bolgár-török-görög határ érintkezési pontjától a bolgár határ mentén a Fekete-tengerig már csaknem teljesen kiépült. Most folyik a második vonal építése a hármashatárponttól a görög határ mentén az Égei-tengerig. A volt nyugati szövetségesek gazdasági támogatást is adtak Törökországnak. A tavasszal kötött angol-török gazdasági szerződés értelmében Törökország Angliától huszonötmillió font értékű hadianyagot kap, ezenkívül tizenötmillió font kölcsönt és három és félmillió font külön kölcsönt az angol-török kliring szabályozására. Anglia ezenfelül kötelezte magát, hogy a háború egész tartama alatt, de mindenesetre 1943-ig, évi kétmillió font értékű déligyümölcsöt és dohányt vásárol Törökországtól. Minderre természetesen még a Földközi-tengeri háború előtt...

*

A Közelkelet másik legfontosabb állama *Irak*. Irak moszuli kerületében van a világ egyik legjelentősebb olajmezője. Iraknak nincs szüksége sok olajra, annál nagyobb szüksége van Irakra és az iraki olajra néhány nyugati nagyhatalomnak. Ezért Irakról évről-évre több szó esik a világpolitikában.

Irak 1932-ig brit protektorátus alatt állott, azóta azonban önálló királyság, néhány angol flottabázissal. Az angol-indiai repülőjárat Irakon át vezet: Nagybritannia tehát már csak ezért sem engedheti, hogy más nagyhatalmak tulságosan érdeklődő pillantásokat vessenek Bagdad felé. Az iraki olajat csőrendszer (*pipeline*) szállítja a Földközi-tenger felé. A cső az Enfratesz mellett fekvő Haditha városnál ketté ágazik: egyik ága a palesztinai Haifába szállítja az olajat az angoloknak, másik ága Szíriába, a franciáknak.

Szíria francia protektorátus, egy része azonban, a *libanoni köztársaság* névleg független.

Arábia politikai helyzetének alaposabb ismertetése végtelenül bonyolult feladat lenne. Ez az a terület, ahol a világháború alatt Lawrence ezredes oly zseniálisan dolgozott Törökország ellen. A világháború befejezése után a hedzsaszi királyság volt a legfontosabb arab állam. Nagybritannia terve az volt, hogy Hedzsasz királya angol védnökség alatt egész Arábia fölött uralkodjék. E tervet azonban meghiúsította Ibn Szaud, Nedzsd fejedelme, a mohamedánok vahabita szektájának feje. Ibn Szaud egymásután igazta le a kisebb arab fejedelemségeket, végül 1925-ben Hedzsaszt is elfoglalta. Birodalmát ma *Szaudi Arábiának*

hivják. Ebben az országban is erősen érvényesül az angol befolyás. Meg kell említeni még három kisebb arab államot: az Aden közelében levő *Jemen* és *Hadramaut*, valamint a Perzsa-öböl kijáratánál fekvő *Oman* államocskát. A két utóbbi angol védnökség alatt áll. *Jemen* viszont inkább az olasz érdekszférába tartozik.

A Közelkelet igen fontos állama *Irán* (azelőtt Perzsia). A világháború után ez az ország is átment a maga polgári forradalmán, mely a népi származásu *Pahlavi* saht emelte a császári trónra. Irán már Indiával határos, ezért Anglia számára, ha lehet, még egy fokkal fontosabb, mint Irak. Jelentékenyek az olajmezői is. A szusztari olajvidékről csőrendszer viszi a Perzsa-öbölbe az *Anglo-Persian Oil Company* olaját. Másik fontos olajvidéke az iraki határ közelében fekszik. Az első világháború előtt Perzsiáért élénk vetélkedés folyt Anglia és az India felé kívánczó cári Oroszország között. Az orosz forradalom kitörése óta az angol befolyás ugyszólván kikezdhetetlen. A keleti szomszédságában fekvő *Afganisztán* királyságban viszont egyszer már felülkerekedett a szovjetorosz befolyás. Ez Amanullah király idejében volt. Ő volt az afgán polgári forradalom elindítója, amennyiben Afganisztánban polgárságról egyáltalában beszélni lehet. Korszerű „felvilágosodott abszolutizmusra” törekedett. Vesztére oroszbarát volt a külpolitikája. Az angol befolyás erősebb volt: a konzervatív törzsfőnökök felláztak Amanullah elien, aki kénytelen volt Európába menekülni. Bukása után öccse, Inajatullah lépett trónjára és pontosan egy napig uralkodott. A mai afgán uralkodó, Nadir király helyreállította Afganisztánban a régi rendet és teljesen angol külpolitikát folytat.

Bajos volna jóslatokba bocsátkozni a közelkeleti népek sorsával kapcsolatban. Mindenesetre, a világtörténelem napirendjére kerültek...

(—t. y.)

SZEMLE, BIRÁLATOK

AZ ÚJ AMERIKAI SZOCIOLÓGIA

1.

Nem könnyű feleletet adni arra a kérdésre, hogy mikor kezdődik az új amerikai szociológia. A társadalom s a társas élet nyilvánulásainak történetében és fejlődésében nincsenek határozott kezdőpontok, legföljebb csak a régi és új találkozásának korszakai, mikor az új fordulat jelei egyre nyilvánvalóbbá válnak. Mikor is kezdődik például az európai *Ujkor* — az olasz röneszánsszal, a francia vagy az ipari forradalommal? Mikor kezdődnek ezek a történelmi időszakok? Nincs igaza *Huizingának*; a történelem ismerőjének, hogy a társadalmi történés határvonalai egymásba fojtnak vagy legalább is nagyon cikk-cakkosak?

Az új amerikai szociológiát sem választja el a régitől világos és félreismerhetetlen határvonal. *Giddings* például még az öregebb nemzedékhez tartozik, de csoportelmélete már határozottan új és modern; *Albion Small* is, régi és elavult módra, még a német történelmi iskolából származtatja az amerikai társadalomtudományt, de a társas folyamatokról szóló tana már egészen új-amerikai. Mégis azt hisszük, van egy időpont,